

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

394

2 (075)

U-15

892

210757

U-15

ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ

[Ա. ՏԱՐԻ

„Իւ. ուսուցիչը որդւոց
„ձեռոց խօսել զնոսա ի
„նոսել ի տան. եւ ի
„զնալ ի ճանապարհի եւ
„ի ննջել եւ ի յառնել“:
V. Մովս. Ժա. 19.

ՀԱՄԱԶԱՅՆ ԹՐԱԳՐԻ ՀՈԳԵՐՈՐ ԻԾԽԵՆՈՐԹԵԱՆ

Կազմեց
ՍԱՀԿ ԲԵՅ՝ ՍԱՀԿԵԱՆՅ
(Միաբան Մոզնայ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ)

Յարմար է կրօնուսուցիչներին ձեռքի տակ ունենալ
իմ «Դասագիրք կրօնի» II հատոր մասն ա. եւ բ.

220

618-ԱԱ

ԹԻՖԼԻՍ

Պատ. Մ. Շարաձէի. || Тип. М. Шарадзе.
1892

2001

2010

618-ՍԱ

ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ

7/XI-1922

210751

U-15

Ա. ՏԱՐԻ

*Հարգելի խնամքով
Ստան. եւ ի
յղեալ ի ճանապարհի եւ
ի ննջել եւ ի յառնել:*

„Եւ ուսուցիչ որդւոց
„ձերոց խօսել զնոսա ի
„նստել ի տան. եւ ի
„ղեալ ի ճանապարհի եւ
„ի ննջել եւ ի յառնել“:
V. Մովս. Ժա. 19.

ՀԱՄԱՐԱՆ ԺՐԱԳՐԻ ՀՈԳԵՐՈՐ ԻԹԵՆՈՒԹԵՆ

1004
19761

Կազմեց

220
620-ՍԱ

ՍԱՆԿ ԳԵՏ. ՍԱՆԿԵՆՅՑ
(Միաբան Մոյսէս Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ)

Յարմար է կրօնուսույցներին ձեռքի տակ ունենալ
իմ «Գասազիրը կրօնի» II հատոր մասն ա. և բ.

Թ Ի Փ Լ Ի Ս

Տպարան Ս. Շարաձէ || Тип. М. Шарадзе.
1892

11652

Дозволено ценз., Тифлисъ, 29-го Августа 1892 г.

ՀՐԱՄԱՆԱԻ

ՏԵՂԵԿԱԼԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԲԱՐՁՐ ՍՐԲԱԶԱՆ ԵՐԵՄԻԱ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Типографія М. Шарадзе, Николаевская ул., 21.

§ 1.

Աստուած կանչում է Արրահամին

Խառանքալաքում մի մարդ էր ապրում՝ անունն Աբրահամ: Նրա հայրը և բոլոր խառանցիները կուռք էին պաշտում, իսկ ինքը ճշմարիտ Աստուծուն: Դրա համար Աստուած ասաց Աբրահամին. «Թող քո հայրենիքը, բարեկամները, հորդ տունը և գնահատյալները, որ ես քեզ ցույց կտամ. ես քեզ կօրհնեմ. քո ողբերանցիք մինը դուրս կգալ և կօրհնե երկրի՝ վրալի բոլոր ազգերին»:

Աբրահամը հեռանում է Խառանից: Այս բանից յետոյ Աբրահամն իսկույն դուրս եկավ Խառանից. հետո առավ իւր կին Սարային, եղբորորդի Ղովտին, ծառաներին, իւր հարստութիւնը և գնաց Քանանացոց աշխարհը, որ Աստուած խոստացել էր նրան:

Երբ Աբրահամը Քանան հասավ, Աստուած նորից երեւեցավ Աբրահամին և ասաց. «Այ, սա է այն երկիրը, որ ես քեզ խոստացայ.

այս երկիրն ընծայում եմ քեզ և քո որդւոյ»:

Աբրահամն այնտեղ մի սեսան շինեց, զոհ արաւ Աստուծու Համար և շնորհակալութիւն արաւ:

§ 2.

Աստուած յիշում է իւր խոստումը

Աստուած Աբրահամին խոստացել էր, որ նրա որդիներանցից մինը դուրս կգայ և կօրհնէ երկրիս վրայի բոլոր ազգերին:

Այդ օրից անցել էր երկու Հազար տարի: Աշխարհիս բոլոր մարդիկը վատացել էին այնպէս, ինչպէս մի ժամանակ Խառանի բնակիչներն էին:

Աստուած մարդկանցը շատ էր սիրում. քանի քանի անգամ մարդարէներ ուղարկեց, որ խրատեն նրանց, բայց մարդիկը չլսեցին նրանց: Աստուած լիշեց իւր խոստումը և ուղարկեց իւր միակ որդի Յիսուս Քրիստոսին, որովհետեւ նա միայն կարող էր վատ մարդկանց բարի դարձնել:

Լսեցէք, Հիմա ես պիտի պատմեմ, թէ Աստուած ինչպէս ուղարկեց իւր որդուն:

§ 3.

Աւետումն Քրիստոսի:

Քանանացւոց երկրում, ուր մի ժամանակ Աբրահամն էր կենում, մի քաղաք կար՝ անունը՝ Նազարէթ: Այնտեղ մի կոյս աղջիկ կար, որի անունը Մարիամ էր: Նա շատ բարի էր և ամեն ժամանակ Աստուծուն աղօթում էր: Աստուած նրան ընտրեց, որ Յիսուս Քրիստոսի մայրը լինի:

Մի անգամ՝ երբ Մարիամն աղօթում էր, Գաբրիէլ Հրեշտակը երևաց նրան և ասաց. «Ուրախացիր Մարիամ, Աստուած քեզ հետ է»: Երբ Մարիամը Հրեշտակին տեսաւ, վախեցաւ և մտածում էր իւր մտքում, թէ ինչ կնշանակէ այս ողջոյնը: Հրեշտակն ասաց. «Մի վախեցիր, Մարիամ, Աստուած քեզ շատ է սիրում, դու մի որդի կունենաս և նրա անունը Յիսուս կդնես. նա Աստուծոյ որդի կը կոչուի. նա բոլոր մարդկանց փրկիչը պիտի լինի»:

Մարիամը չհակառակեց և խոնարհ կերպով պատասխանեց. «Ես Աստուծոյ աղախինն եմ, ինչպէս նրա կամքն է, թող այնպէս էլ կատարուի»: Այս պատասխանից յետոյ Հրեշ-

տակը հեռացաւ Մարիամից:

Գաբրիէլ հրեշտակի Մարիամ կոյսին աւետիք տալը տօնուժ ենք ապրիլ ամսի 7-ին: Այդ տօնի անուան է Աւետումն:

§ 4.

Քրիստոսի ծնունդը:

Հին ժամանակ, երբ թագաւորներն ուղղում էին իմանալ, թէ իրանց երկրի մէջ քանի մարդ կայ, հրամայում էին որ ամեն մարդ զնայ իւր հայրենի հաղաքը և ապա սկսում էին համարել: Այսպիսի մի հրաման էլ դուրս եկաւ Օգոստոս Կայսրից՝ հէնց այն ժամանակներում, երբ Յիսուս Քրիստոսը պիտի ծնէր:

Յիսուսի ծնողները՝ Յովսէփն ու Մարիամը կենում էին Նազարէթ քաղաքում: Բայց որովհետեւ Յովսէփը Բեթղեհէմցի էր, այդ պատճառով վերկացաւ և շտապով եկաւ իւր հայրենի քաղաքը: Յովսէփն աղքատ էր. քաղաքի մէջ չկարողացաւ տուն վարձել. վեր եկաւ քաղաքից դուրս մի այրի մէջ, ուր հովիւները վատ եղանակին իրանց հօտերն էին բերում:

Այդ գիշեր Մարիամը մի որդի ունեցաւ: Ծնողները խանձարուրի մէջ փաթաթեցին և դրին մսրի մէջ:

Բեթղեհէմը մեր երկրի նման ցուրտ չէ, այնտեղ տաք է—ձմեռը դւրսում կարելի է քնել: Այն երկրի հովիւները ամառ ձմեռ իրանց ոչխարները դուրսն են քնացնում, միայն անձրևային եղանակին հօտերը այրն են բերում:

Երբ Յիսուս ծնաւ, օդի մէջ հրեշտակ երևաց: Այս բանից հովիւները վախեցան: Հրեշտակն ասաց. «Մի վախենաք, ես ձեզ և բոլոր մարդկանց մեծ ուրախութիւն եմ յայտնում—ձեզ համար Բեթղեհէմում փրկիչ է ծնել: Նա այրումն է, խանձարուրով պատած և մսրի մէջ դրած»: Այս խօսքերից յետոյ՝ յանկարծ մի խումբ հրեշտակներ երևացին, որոնք երգում էին և ասում. «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ եւ յերկիր խաղաղութիւն, ՚ի մարդիկ հաճութիւն».— փառք Աստուծուն երկրնքումը, այսուհետեւ երկրիս վրայ խաղաղութիւն և մարդկանց մէջ ուրախութիւն պիտի լինի:

Հրեշտակները հեռացան: Հովիւներն ասացին մէկ մէկու. «Գնանք Բեթղեհէմ և տեսնենք այս ինչ բան է, որ Աստուած ցոյց

տուաւ մեզ: Նրանք շտապով եկան և գտան
Մարիամին, Յովսէփին և մանկանը, որին փա-
թաթել էին խանձարուրով և դրել էին մարի-
մէջ: Երբ տեսան, փառք տուին Աստուծուն:

Յ ա դ ծ ն ն դ ե ա ն

Այսօր տօն է ծննդեան, աւետիս,
Տեսողն մերոյ եւ յայտնութեան, աւետիս:

Այսօր սուրբ կոյսն անապական, աւետիս,
Ծնաւ երեք զանմահ արքայն, աւետիս:
Այսօր հրեշտակք յերկնից իջան, աւետիս,
Ընդ մեզ օրհնեն զանմահ արքայն, աւետիս:

Այսօր մեր Տիրոջ ծննդեան տօնն է, աւետիս,
Այսօր մեր Տիրոջ յայտնութեան տօնն է, աւետիս:
Այսօր անապական սուրբ կոյսը ծնաւ, աւետիս,
Եւ բերաւ անմահ թագաւորին, աւետիս:
Այսօր հրեշտակները երկնքից իջան, աւետիս,
Մեզ հետ օրհնում են անմահ թագաւորին, աւետիս:

Շ ա ր ա կ ա ն ծ ն ն դ ե ա ն

Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի,
Որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ,
Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս՝
Տան աւետիս աշխարհի:

Ծնաւ նոր արքայ
Պի Բեթղէհէմ քաղաքի,
Որդիք մարդկան օրհնեցէք,
Զի վասն մեր մարմնացաւ:
Անբաւելին երկնի եւ երկրի
Պի խանձարուրս պատեցաւ,
Ոչ մեկնելով Պի Հօրէ
Պի սուրբ այրին բազմեցաւ:

Մեծ և զարմանալի խորհուրդ է, որ այսօր
յայտնեց—Հովիւները հրեշտակների հետ եր-
գում են և աշխարհին աւետիք տալիս:

Նոր թագաւոր ծնաւ Բեթղէհէմ քաղաքում,
մարդկանց որդիք, օրհնեցէք, որովհետեւ նա մեզ
համար ծնաւ:

Նա, որի համար երկինք և երկիրը բաւա-
կան չեն, բարուրի մէջ փաթաթւեց. Հօրիցն ան-
բաժան մնալով՝ սուրբ այրի մէջ բազմեց:

§ 5.

Տան երկու տարեկան Յիսուսը գնում է տաճար

Հրէաները մեզ նման ամեն քաղաքում
կամ գիւղում եկեղեցիներ չունէին, ամբողջ
երկրի մէջ մի հատ տաճար կար, այն էլ Երու-
սաղէմ զաղաքումն էր: Հրէաները կարծում

էին՝ թէ միայն Երուսաղէմի տաճարում կարելի է աղօթել, եթէ ուրիշ տեղ աղօթեն, Աստուած չի լսի: Իրա համար ամեն տարի անթիւ ուխտաւորներ էին գալիս, մանաւանդ Զատիկի տօնին: Ուխտաւորներն այնքան շատ էին լինում, որ քաղաքի մէջն այլ ևս տեղ չէր լինում, քաղաքից դուրս՝ լեռների վրայ վրաններ էին խփում: Տօնը եօթն օր էր տեւում:

Որովհետեւ մեծ բազմութիւն էր հաւաքւում դրա համար էլ փոքրերին ուխտ չէին տանում՝ մինչև որ տասն երկու տարեկան չգառնային, որովհետեւ փոքրերը կարող էին մոլորուել բազմութեան պատճառով:

Ամեն մի բարեպաշտ հրէայ, գոնէ տարին մի անգամ պիտի երուսաղէմ ուխտ գնար, Յիսուսի ծնողներն էլ Զատիկի տօնին ամեն տարի ուխտ էին գնում: Երբ Յիսուս տասն երկու տարեկան դարձաւ, նրան էլ հետները տարան: Այս առաջին անգամն էր, որ Յիսուս գնում էր Աստուծու տունն աղօթելու:

Տաճարից վերադառնալը: Տօնի օրերն անցան: Ծնողները կամենում էին Նազարէթ գառնալ, բայց լանկարծ տեսան, որ Յի-

սուս մանուկն այլ ևս չկար: Քաղաքի մէջ երկար փնտռեցին, բայց իզուր: Կարծում էին թէ ծանօթների հետ Նազարէթ դարձած կլինի, դրա համար մի օրուայ ճանապարհ եկան. գտան իրանց ծանօթներին. հարց ու փորձ արին, տեսան որ չկայ: Նորից յետ դարձան Երուսաղէմ: Մի օր էլ այստեղ փնտռեցին և հազիւ երրորդ օրը տաճարում գտան:

Յիսուսն այստեղ վիճաբանում էր վարդապետների հետ—նրանց հարցեր էր տալիս և պատասխանում առաջարկած հարցերին: Ամենքն էլ զարմանում էին նրա իմաստուն պատասխանների վրայ:

Ծնողներն այս օր տեսան, շատ ուրախացան: Մայրն ասաց: «Որդեակ, այդ ինչ բերիք մեր գլխին. հայրդ և ես այս երեք օր է քեզ փնտռում ենք»: Յիսուս պատասխանեց. «Մթթէ չգիտէիք, որ ես իմ հօր տանը կլինեմ»: Սրանից յետոյ Յիսուս ծնողների հետ Նազարէթ դարձաւ և հնազանդ էր նրանց:

Փոքրիկ մանուկներ, դուք էլ Յիսուսի նման պիտի սիրէք Աստուծու տունը և հնազանդ լինէք ձեր ծնողներին:

§ 6.

Յիսուսի մկրտութիւնը

Յիսուս գալիս է Յովհաննիսի մօտ։ Յորդանան գետի ափերում մի մարգարէ էր բնակում՝ Յովհաննէս անուանով։ Մարգիկ ամեն կողմից սրա մօտ էին գալիս, խորհուրդ էին հարցնում և պատմում էին իրանց սխալները։ Յովհաննէսն ամենին մի մի ճանապարհ էր ցոյց տալիս։ Ով իւր սխալները խոստովանում և խոստանում էր այլ ևս չկրկնել, Յովհաննէսը նրան լողացնում մկրտում էր Յորդանանի մէջ։ Սրանով Յովհաննէսն ուզում էր ասել, ինչպէս որ ես մարմինը մաքրեցի, դուք էլ ձեր սիրտը պիտի մաքրէք։

Յիսուս ևս եկաւ Յովհաննիսի մօտ մրկրտուեցու։ Դեռ չէր մօտեցել Յիսուս, Յովհաննէսը հեռուից ճանաչեց նրան և բարձր ձայնով ասաց իւր մօտ կանգնողներին. «Ահա գալիս է Աստուծու գառը, սա պէտք է մարդոց ազատէ իրանց մեղքերից»։

Յիսուսը մօտեցաւ Յովհաննիսին և յայտնեց, որ կամենում է մկրտուել։ Յովհաննէսը մերժեց և ասաց. «Ես պէտք է քեզանից մրկրտուեմ, դ՞ու ես ինձ մօտ գալիս»։ Յիսուս

պատասխանեց. «Մկրտիր ինձ, այսպէս պէտք է կատարուի արդարութիւնը— այժմ ինձ խոնարհելու և քեզ հօր Աստուծու կամաց հնազանդելու ժամանակ է, այժմ պիտի յայտնուի իմ փրկիչ լինելը աշխարհին։ Սրանից լետոյ Յովհաննէսը չհակառակեց և մկրտեց Յիսուսին։

Հրաշք։ Երբ Յիսուս մկրտուեց. ջրից դուրս եկաւ, երկինքը բացուեց. սուրբ Հոգին աղաւնու կերպարանքով իջաւ Յիսուսի վրայ, իսկ երկնքից ձայն եկաւ, որ ասում էր. «Դա է իմ սիրելի որդին, որին ես հաւանեցի, դրան լսեցէք»։ Շատ քիչ մարգիկ գիտէին, որ Յիսուս Աստուծու որդին էր, բայց այժմ պարզ կերպով տեսան, որ Հայր Աստուած ինքը յայտնեց այդ։ Դրա համար էլ մկրտութեան օրը՝ մարգիկ իրար շնորհաւորում են ասելով՝ «շնորհաւոր յայտնութիւն»։

Յիսուսի մկրտութեան տօնն ամենայն տարի կատարում ենք յունվարի 6-ին։

§ 7.

Մ ա ր ի ա մ ե ւ Մ ա ր Թ ա

Յիսուս քօշկու՞մ է։ Յիսուս իւր մկրտ-

տուլթիւնից յետոյ սկսեց շրջել երկրի մէջ և ամեն տեղ քարոզում էր և բժշկում—կոյրերին աչք էր տալիս. կաղերին ոտք. խուլերին լսողութիւն և մեռելներին յարութիւն էր տալիս: Ով տխուր էր, մխիթարում էր. հարուստներին առում էր, որ իրանց ունեցածից աղքատներին էլ բաժին հանեն: Վատ մարդկանց խրատում էր, որ լաւանան, ապա թէ ոչ Աստուած կպատժէ: Այսպէս Յիսուս օր ու գիշեր հանգիստ չունէր, շրջում էր ամեն տեղ և քարոզում էր մարդկանց, որ վատ բաներից հեռանան և լաւ բաներ անեն: Ինչ որ խօսքով քարոզում էր, նոյնը գործով ցոյց էր առլիս:

Յիսուս գալիս է Բեթանիա: Այսպէս մի անգամ Յիսուս քարոզելով եկաւ իւր ծանօթ Ղազարոսի մօտ, որ կենում էր Բեթանիա գիւղում՝ Երուսաղէմին մօտիկ: Այս Ղազարոսը երկու քոյր ունէր, մինի անունն էր Մարիամ. իսկ միւսինը Մարթա: Երկու քոյրերն էլ Յիսուսին շատ էին յարգում: Երբ իմացան, որ Յիսուս հիւր է եկել, էլ չգիտէին թէ ինչպէս պատիւ տան նրան: Մարիամը նրատեց Յիսուսի մօտ և ուշադրութեամբ լսում էր նրա քարոզները: Յիսուսի խօսքերն այն

աստիճան դուր եկաւ Մարիամին, որ նա ամենայն ինչ մոռացաւ: Իսկ Մարթան մեծ պատրաստութեան մէջն էր—աշխատում էր որքան կարելի է լաւ կերակուրներ պատրաստել Յիսուսի համար:

Մարթան երբ տեսաւ, որ Մարիամը չի գալիս իրան օգնելու, դարձաւ Յիսուսին և բարեկամաբար ասաց. «Տէր, չէս տեսնում, որ քոյրս ինձ մենակ է թողել, ասա, որ ինձ օգնէ»: Յիսուս պատասխանեց. «Մարթա, Մարթա, դու շատ բաներով ես զբաղւում, քիչն էլ բաւական է: Դու կարող ես քո քոյր Մարիամից օրինակ վերցնել, նա աւելի լաւ ձեռով է պատւում ինձ, նա լսում է իմ քարոզները—ով ինձ ուզում է յարգել, թող իմ խօսքերը լսէ»:

Սրանով Յիսուս ուզում է ասել, որ Մարիամի չափ լսենք, իսկ Մարթայի նման աշխատասէր լինենք:

§ 8.

Յիսուս քարոզում է

Սկրտութիւնից յետոյ Յիսուս երեք տա-

րի շարունակ քարոզում և ուսուցանում էր՝ Յիսուս չէր սիրում այն մարդկանց, որոնք ուրիշներին ծածուկ խաբում էին, բայց երեսանց այնպէս էին ցոյց տալիս, որ նրանց բարերարներն են: Յիսուս իւր քարոզութիւններով ցոյց էր տալիս խեղճերին, որ իրանց խաբում են:

Դրա համար էլ այդ մարդիկը Յիսուսին չէին սիրում և աշխատում էին նրան վնասել:

§ 9

Ո Ւ Ղ Վ

Յիսուսի աշակերտներից մինը, որի անունը Յուդա էր, լաւ մարդ չէր, փող շատ էր սիրում: Սա ծածուկ գնաց քահանայապետների մօտ և առաց. «Ինձ թնչ կտաք, որ Յիսուսին ձեզ մատնեմ»: Նրանք էլ երեսուն արծաթ խոստացան: Յուդան որոնում էր մի յարմար օր, որ Յիսուսին մատնէ թշնամիներին:

Յիսուս գիտէր այս բանը, բայց ոչինչ չէր ասում, աշխատում էր մի ձևով զգուշացնել աշակերտին: Բայց ի զուր: Յիսուս տեսաւ որ Յուդան պիտի մատնէ և իւր մահը մօտենում է, ուզեց մի անգամ էլ իւր բոլոր աշակերտներին հետ միասին Զատիկի ընթրիքն ուտել և վերջին անգամ ցոյց տալ նրանց իւր սէրը:

§ 10

Ո Ւ Ն Ա լ Ո Ւ Վ

Հրէաները Զատիկի տօնին բաղարջ հաց էին ուտում, դրա համար էլ այդ օրը կոչւում է և բաղարջակերաց տօն: Երեկոյեան երբ սեղանն ստաւ տասն երկու աշակերտների հետ, Յիսուս ասաց. «Շատ սիրով ցանկացայ այս ընթրիքը ձեզ հետ ուտել՝ չարչարելուցս առաջ»: Այս ասելուց յետոյ, Յիսուս ընթրիքից վեր կացաւ. հանեց շորերը. մէջքին մի ղենջակ կապեց. ջուրն ածեց կոնքի (աւազան) մէջ և սկսեց աշակերտների ոտները լուանալ ու այն ղենջակովը սրբել: Ոտները լուանալուց յետոյ ընթրիքի նստաւ և տխուր ձայնով ասաց իւր աշակերտներին. «Ձեզանից մինը պիտի ինձ մատնէ»: Յիսուս սրանով վերջին անգամ կամենում էր իրան մատնող աշակերտին ղգուշացնել, բայց ի զուր:

Աշակերտներն այս խօսքի վրայ տրտմեցան և միմեանց երեսին էին նայում, չգիտէին թէ ում համար է ասում: Ամեն մէկն առանձին առանձին տեղից վեր էր կենում և ասում էր. «Տէր մի՞թէ ես եմ»: Յիսուս պատասխանեց. «Ինձ հետ պիտի պատահի այն բոլորը, ինչ որ մարգարէները գրել են, բայց վաղ այն մար-

դուն՝ որ կմատնէ ինձ, աւելի լաւ էր, որ նա իսկի ծնուած չլինէր»։ Այն ժամանակ Յուդան էլ ասաց «միթէ ես եմ, վանդապետ»։ Յիսուս պատասխանեց. «Դու ես ասում»։ Յուդան երբ տեսաւ որ իւր մատնութիւնը գիտէ Յիսուս, ամօթից էլ չկարողացաւ մնալ այնտեղ, այլ՝ վերկացաւ և գնաց։ Երեկոյ էր—միջին էր։

Շ ա ր ա կ ա ն ո տ ն ա լ ու ա յ ի

Այսօր կանգնեցաւ աւագան մկրտութեան՝ ի թողութիւն մեղաց մերոց։

Մկրտութեան աւագանն այսօր հաստատուեցաւ՝ մեր մեղքերի թողութեան համար։

Այսօր Տէրն մեր լուանայր զոտս աշակերտաց եւ բարբառէր զայս ասելով։

Այսօր մեր Տէրը՝ Յիսուս լուանում էր աշակերտների ոտները և պատուիրելով ասում էր.

Մի ոմն՝ ի ծէնջ, ասէ, եղբարք, մատնելոց էք զիս առ ի մահ եւ որոշի յաշակերտացդ։

«Ձեզանից մէկը, եղբայրներ, ինձ մահուան պիտի մատնէ և բաժանուի (հեռանայ) աշակերտներիցդ։

Զայս լուեալ Պետրոսի՝ ակնարկէր առ Յովհաննէս, հարցանէր թէ ով իցէ դաւաճանող վարդապետին։

Այս որ լսեց Պետրոս, նայեց Յովհաննիսին՝ հարցնելու, թէ ով կարող է լինել դա։

Բանն զոր ասաց Յիսուս, տրտմեցոյց զիւր զաշակերտսն եւ խոովեցան ամենեքեան։

Այս խօսքը որ ասաց Յիսուս, աշակերտներին տրտմեցրեց և ամենքը շփոթեցան։

§ 11.

Խ ո Ր Կ Ր Դ ա Ռ Ր Ը Ն Թ Ր Ի Ք

Երբ Յուդան դուրս գնաց, Յիսուս ասաց. «Ձեզ մօտ երկար չեմ կարող մնալ, նոր պատուիրան եմ տալիս ձեզ—դուք իրար այնպէս պիտի սիրէք, ինչպէս որ ես ձեզ սիրեցի—սրանով ձեզ ամենքը կճանաչեն, որ իմ աշակերտներն էք»։

Յիսուս կամեցաւ իւր մահուանից յետոյ մի այնպիսի յիշատակ թողնել, որ երբ ինքն ալ ևս երկրի վրայ չի լինիլ, իրան միշտ յիշեն, միտը բերեն։ Ուստի ընթերիցից յետոյ առաւ հաց. օրհնեց. կտրեց. աշակերտներին բաժանեց և ասաց. «Առէք, կերէք այս է իմ մարմինը—այս կատարեցէք իմ յիշատակի համար»։ Յետոյ բաժակն առաւ, գոհացաւ. տոռաւ նրանց և ասաց. «Խմեցէք դրանից ամենքդ,

սա իմ արիւնն է, որ թափուում է ձեզ և շատ ուրիշների մեղքին թողութիւն տալու համար — ամեն անգամ, երբ խմէք այս բաժակից, լիշեցէք ինձ։

Պատարագ։ Առաջուայ քրիստոնեաները՝ ամեն օր հաւաքւում էին և լիշում էին Յիսուսին, այսինքն հացը ճաշակում էին և գինին խմում։ Մենք էլ այժմ ամեն տէրունական և տօն օրերին սուրբ պատարագ ենք մատուցանում և բարեպաշտ քրիստոնեայք գրնում են եկեղեցի, քահանային խոստովանում են և պատարագից յետոյ ընդունում հաղորդը, բաղարջ հացի և գինու տեսակով։ Սա միևնոյնն է, ինչ որ Յիսուս Քրիստոս վերնատանը կատարեց։

Պատարագին շատ երգեր են երգում, բայց նրանցից մի քանիսը միայն կսովորենք։

Յամենայնի օրհնեալ ես Տէր, օրհնեմք զքեզ, գովեմք զքեզ, գոհանամք զքէն, աղաչեմք զքեզ տէր Աստուած մեր։

Ամեն բանի մէջ օրհնուած ես, Տէր, օրհնում ենք քեզ (որովհետեւ մեզ համար շատ բարութիւններ ես արել), գովում ենք քեզ (որովհետեւ դու չարչարեցար և մեզ համար խաղա-

ղութիւն բերիր), գոհանում ենք քեզնից, աղաչում ենք քեզ, մեր տէր Աստուած։

Միայն սուրբ, միայն տէր, Յիսուս Քրիստոս ի փառս Աստուծոյ Հօր. ամէն։

Միմայն Սուրբը, միմայն Տէրը, Յիսուս Քրիստոսն է՝ Հօր Աստուծոյ փառքովը. ամէն։

Ամէն. Հայր սուրբ, Որդիդ սուրբ, Հոգիդ սուրբ։ Օրհնութիւն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ, այժմ եւ միշտ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ամէն. սուրբ Հայր, սուրբ Որդի, սուրբ Հոգի։ Օրհնութիւնը լինի Հօրը, Որդուն և Սուրբ Հոգուն՝ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Աստուած մեր եւ Տէր մեր երեւեցաւ մեզ օրհնեալ, եկեալ անուամբ տեսաւ։

Մեր Աստուածը, մեր Տէրը երևեցաւ մեզ՝ Տիրոջ անունով եկողն օրհնեալ լինի։

Եղիցի անուն տեսաւ օրհնեալ յայսմ՝ հետէ մինչեւ յաւիտեան։

Աստուծոյ անունն օրհնեալ լինի այժմեանից սկսած մինչև յաւիտեան։

§ 12.

Յիսուս Գեթսեմանի պարտիզում

Հացն օրհնելուց յետոյ Յիսուս իւր աշակերտներին հետ միասին դուրս եկաւ Երուսաղէմից. անցաւ Կէտրոնի ձորը և բարձրացաւ Զիթենեաց լեռու: Այստեղ Յիսուս ասաց աշակերտներին. «Ինձ պիտի բռնեն, իսկ դուք ամենքդ էլ կ'թողնէք ինձ և կ'փախչէք»: Աշակերտներն ամենքն էլ միաբերան ասացին. «Աւելի շուտով կ'մեռնենք՝ քան թէ քեզ կը թողնենք և կ'փախչենք»:

Զիթենեաց լեռան կողքին մի պարտէզ կար՝ Գեթսեմանի անունով: Յիսուս այստեղ եկաւ և ասաց իւր աշակերտներին. «Նստեցէք այստեղ. աղօթեցէք. արթուն կացէք, որ փորձութեան մէջ չընկնէք», իսկ ինքը մի փոքր առաջ գնաց. երեսի վրայ ընկաւ և այսպէս էր աղօթում. «Հայր, եթէ կարելի է, այս նեղութիւնը (բաժակը) հեռացրու ինձանից, բայց ոչ թէ այնպէս, ինչպէս ես եմ ցանկանում, այլ ինչպէս դու»: Յիսուս աղօթքից դարձաւ և տեսաւ, որ աշակերտները քնել են և նորից ասաց. «Արթուն կացէք և աղօթեցէք, որ փորձութեան մէջ չընկնէք»: Այս ասաց և դարձեալ գնաց աղօթելու և

նոյն խօսքերն էր կրկնում և օգնութիւն խնդրում Հօրից: Յիսուս դարձաւ և աշակերտներին էլի քնած գտաւ ու ասաց. «Բանի քընէք, հասաւ ժամը, երբ Յուդան ինձ պիտի մատնէ. վեր կացէք գնանք, ահա գալիս է նա»:

§ 13.

Յիսուսի մատնութիւնը

Սրանից յետոյ՝ Յուդան բազմաթիւ զինուորներով ներս մտաւ պարտէզ՝ սրերով ջահերով և լապտերներով: Եկողները Յիսուսին չէին ճանաչում: Յուդան նշան էր տուել, թէ ումը որ համբուրեմ, նա է, նրան բռնեցէք: Մատնիչը մօտեցաւ Յիսուսին, համբուրեց և ասաց. «Բարև, վարդապետ»: Յիսուս պատասխանեց. «Յուդա, համբուրելով ես մատնում ինձ»: Այն ժամանակ մօտեցան Յիսուսին և բռնեցին: Աշակերտները թողին և փախան:

§ 14.

Յիսուս քահանայապետի առաջ

Յիսուսին կապած տարան քահանայապետի մօտ, ուր ժողոված էին ամենը, որ Յիսուսի համար մահու պատիժ նշանակեն: Սուտ

վկաներ դուրս եկան, որոնք հաստատում էին, որպէս թէ Յիսուս Աստուծուն հայհոյել է: Հրէաների օրէնքով, եթէ ապացուցանէին, որ մինը Աստուծուն հայհոյել է, այնպիսի մարդը մահու պատիժ էր ստանում: Այստեղ թըքեցին Յիսուսի երեսին. բռնցքով ծեծեցին. իսկ մի քանիսն էլ ապտակ էին տալիս և ասում. «Հապա իմացիր, թէ ով է քեզ խփողը»:

§ 15.

Յ Ո Ւ Ղ Ա Յ Ի Մ Ա Կ Ը

Յուդան երբ տեսաւ, որ իւր մատնութիւնով Յիսուսի համար մահու պատիժ նշանակեցին. զոջաց. խիղճը տանջեց իրան. վեր առաւ երեսուն արծաթը. յետ տուաւ քահանայապետներին և ասաց. «Ես մեղք գործեցի, անմեղ արիւն մատնեցի»: Նրանք էլ պատասխանեցին, թէ մեզ ինչ, դժու գիտես»: Այն ժամանակ Յուդան փողը դէն ձգեց և գնաց խեղդուեց, որովհետեւ քանի յիշում էր Յիսուսի արած լաւութիւնները և իւր վատութիւնը, չգիտէր, թէ ինչ անէր, քուն չունէր, դադար չունէր:

§ 16.

Յ Ի Ս Ո Ւ Ս Պ Ի Ղ Ա Տ Ո Ս Ի Ա Ո Ա Ջ

Աւագ Հինգշաբթուայ գիշերն էր, որ Յիսուսի համար մահուան վճիռ նշանակեցին, իսկ լուսաբացին՝ ուրբաթ առաւօտեան՝ կապկալած վեր առան, տարան Պիղատոս դատաւորի մօտ, որ իրանց վճիռը հաստատէ, որովհետեւ հրէաները իրաւունք չունէին մահու վճիռ տալու—երկրի մէջ ամենից մեծ դատաւորը Պիղատոսն էր:

Պիղատոսն ինքը դուրս եկաւ նրանց մօտ և ասաց. «Ի՞նչ գանգատ ունիք այս մարդու դէմ»: Նրանք պատասխանեցին. «Սա ժողովրդին մոլորեցնում է, արգելում է կայսեր հարկ տալ և իրան թագաւոր է անուանում»: Այս որ լսեց Պիղատոսը՝ Յիսուսին ներս տարաւ իւր սենեակը, քննեց և տեսաւ որ բոլորն էլ սուտ է—նախանձում են, որ Յիսուս իրանցից լաւ է քարոզում և իրանց սխալները բռնում է ու ժողովրդին ցոյց է տալիս: Պիղատոսը դուրս բերաւ Յիսուսին և յայտնեց ժողովրդին, որ ոչինչ յանցանք չէ գտնում նրա մէջ:

Քահանայապետները և ժողովուրդը չլսեցին դատաւորին, սկսեցին աղաղակել և ասել.

«Եթէ դու մեր վճիռը չես հաստատի, մենք կայսեր գանգատ կտանք»: Պիղատոսը վախեցաւ այս բանից—մէկ որ կայսրից վախենում էր և մէկ էլ չէր ուզում մի մարդու համար երկրի մեծամեծ մարդկանց նեղացնել: Ուստի վեր առաւ ջուր, ձեռները լուաց և ասաց. «Ես Յիսուսին մեղաւոր չեմ գտնում. նրա արեան մէջ իմ ձեռը չեմ թաթախի. դուք գիտէք, տարէք և խաչեցէք»: Այս բանի վրայ ժողովուրդն սկսեց միաբերան աղաղակել և ասել. «Թող դրա արիւնը մեր և մեր որդւոց գլխին լինի»:

Պարական մատնութեան

Ի գիշերին յորում մատնիւր Փրկիչն մեր ի մահ խաչին, ել ՚ի լեւոն Ձիթենեաց՝ աղօթելով զայս ասէր. Հայր, անցո՛ յինէն զբաժակս:

Այն գիշեր, երբ մեր Փրկիչը պիտի մատնուէր խաչի վրայ մեռնելու, Ձիթենեաց լեռու բարձրացաւ. աղօթելով այս էր ասում. «Հայր, հեռացրո՛ւ ինձնից այս բաժակը»

Իսկ անօրէն աշուկերտին թողեալ զգութ սիրոյ նորա՝ փութայր առ քահանայապետն եւ

ասէր. ինձ զինչ կամիք տալ, զի մատնեցից զվարդապետն:

Իսկ անօրէն աշակերտը մոռացել էր Յիսուսի սէրն ու գուժը, շտապում էր քահանայապետի մօտ և ասում էր. «Ինչ կտաք ինձ, որ վարդապետին (Յիսուսին) ձեզ մասնեմ:

Ժողովեալ հրէիցն՝ կշռեցին արծաթ քաշում: Առեալ տարան առ Պիղատոս ասեն ՚ի խաչհան, ի խաչ հայհոյիչ է օրինաց:

Հրէաները հաւաքուեցան, շատ արծաթ կըշռեցին, տարան Պեղատոսի մօտ և ասացին. «Խաչիւր խաչիւր դրան, որովհետեւ հայհոյում է (չի հաւանում) մեր օրէնքները»:

§ 17.

Յիսուսի խաչելութիւնը

Ուրբաթ առաւօտ զինուորները վեր առան Յիսուսին և տարան, որ խաչեն: Յիսուս ինքն էր տանում իւր խաչափայտը. նա շատ էր յոգնել, որովհետեւ ամբողջ հինգշաբթի գիշեր չէր քնել, ուստի ճանապարհին վայր ընկաւ խաչի տակ:

Երուսաղէմի մէջ մի բլուր կար՝ անունը Դողգոթա, որոշել էին, որ Յիսուսին այնտեղ

խաչեն: Խաչի վերևում մի տախտակ կար, որի վրայ Պիղատոսը գրել էր տուել Յիսուսի յանցանքը, որ ամենքը կարդան և իմանան, թէ ինչու են պատժում Յիսուսին: Տախտակի վրայ գրած էր— «Յ ի ս ու ս Ն ա զ ո վ ը ե ց ի թ ա գ ա լ ո Ր Հ Ր Է Ի ց»:

Երբ Գողգոթա հասան, Յիսուսին խաչեցին— նրա ձեռները և ոտները փայտի վրայ մեխեցին: Թէև թշնամիները նախանձից խաչել տուին, բայց Յիսուս էլի աղօթում էր նրանց համար և խնդրում էր հայր Աստուծուն, որ ներէ նրանց: Զինուորները ծաղրում էին Յիսուսին և ասում էին. «Եթէ դու հրէից թագաւորն ես, ի՞նչու չես ազատում քեզ»:

Յիսուսի խաչի մօտ էին կանգնած իւր մայրը և Յովհաննէս առաքեալը: Յիսուս ցաւում էր մօր վրայ, ուստի Յովհաննէսին յանձնեց, որ պահէ, պահպանէ նրան և այն օրից սկսած՝ Մարիամ Աստուածածինը Յովհաննէսի մօտն էր:

Ժամը վեցին այսինքն մեր տասն երկու ժամին երկրի վրայ խաւար իջաւ: Ժամը իննին Յիսուս ասաց. «Ծարաւի եմ»: Զինուորներից մինը խղճաց նրան. սպունգը քացախի մէջ թաթախեց և Յիսուսի շրթունքին մօտեցրեց, որ ճաշակէ և ցաւը մեղմէ, որովհետև

այդ խմելիքը փոքր ինչ թմրեցնում է:

Սրանից յետոյ՝ երբ ամեն բան կատարւեց, Յիսուս բարձր ձայնով ասաց. «Հայր, հոգիս քեզ եմ յանձնում»: Այս ասաց, գլուխը խոնարհեց և հոգին աւանդեց:

Այդ միջոցին երկիրը շարժուեց, ժայռերը պատառւեցան և շատ գերեզմաններից արդար մարդիկ յարուժիւն առան: Այս որ տեսան, ամենքը լաց էին լինում և ասում էին, ուղիղ որ Յիսուս Աստուծու որդի էր, մենք նրան իզուր սպանեցինք:

Ե Ր Գ Խ Ա չ Ե Լ Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Խաչի քո Բրիստոս երկիր պազանեմը եւ զսուրբ զխաչելութեանդ քո մեծացուցանեմը, եւ զսուրբ զթաղումդ քո փառաւորեմը:

Գրիստոս, քո խաչին երկրպագութիւն ենք տալիս, քո սուրբ խաչելութիւնը մեծացնում ենք (յարգում ենք), իսկ քո սուրբ թաղումը փառաւորում ենք:

Նկայք հաւատացեալք, երկրպագեսցուք Բրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, վասն զի եկն ի ձեռն խաչին իւրոյ շնորհեաց զպարգեսս աշխարհի:

Նկէք, ով հաւատացեալներ, երկրպագութիւն

տանք Գրիստոսին՝ մեր Աստուծուն, որովհետեւ նա եկաւ և իւր խաչովն աշխարհիս պարգևներ շնորհեց:

Սուրբ Աստուած, սուրբ եւ հզօր, սուրբ եւ անմահ, որ խաչեցար վասն մեր, ողորմեա՛ մեզ:

Սուրբ Աստուած, սուրբ և հզօր (Աստուած), սուրբ և անմահ (Աստուած), դու որ մեզ համար խաչուեցիր, ողորմիր մեզ:

Փառք սուրբ խաչիդ, ալէլուեա, խաչելութեանդ, ալէլուեա, սրբոյ թաղմանդ, ալէլուեա:

Փառք քո սուրբ խաչին, ալէլուեա, (օրհնեցէք Աստուծուն), փառք խաչելութեանդ ալէլուեա, փառք սուրբ թաղմանդ, ալէլուեա:

Նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց եւ ետուր ուրախութիւն սրտից մերոց:

Քո երեսի լոյսը փայլեց մեզ վրայ (շնորհ առ իր մեզ) և մեր սիրտն ուրախացրիր:

Պի պտղոյ, ցորենոյ, զինւոյ եւ ծիծոյ իւրեանց լցուցեր զնոսա:

Ինչպէս ցորենի, գինու և ձիթոյ առատութեան ժամանակը (տարիները)

§ 18.

Թ ա ղ ու մ ն

Ուրբաթ երեկոյեան դէմն էր: Միւս օրը՝ շաբաթ՝ հրէաների զատիկն էր—եթէ Յիսուսին խաչի վրայ տեսնէին, հանգիստ սրտով հաց չէին ուտի, ուստի գնացին Պիղատոսի մօտ և խնդրեցին, որ իրաւունք տայ մարմինը խաչի վրայից վերցնելու: Պիղատոսն իրաւունք տուաւ:

Զինուորներից մինը կամեցաւ ճիշտ իմանալ Յիսուսի մահը, դրա համար գեղարդով կողը ծակեց, որտեղից արիւն և ջուր բղխեց: Սրանից յետոյ Յովսէփ անուկով մի մարդ, որ ծածուկ աշակերտ էր Յիսուսին, եկաւ Պիղատոսի մօտ և խնդրեց, որ Յիսուսի մարմինն իրան տան: Պիղատոսը տուաւ սրան Յիսուսի մարմինը: Մի ուրիշ աշակերտ էլ՝ Նիկողիմոս անուկով, եկաւ և բերաւ անուշահոտ բաներ: Սրանցով օծեցին Յիսուսի մարմինը և կտաւով պատեցին, ինչպէս որ հրէաների սովորութիւնն էր:

Այնտեղ՝ ուր Յիսուսին թաղեցին, մի պարտեզ կար, պարտիզումն էլ մի նոր փորած գերեզման: Ահա այստեղ գրին Յիսուսի մարմինը:

նը և մի մեծ քար էլ գլորեցին դրանն ու գընացին:

§ 19.

ՅԻՍՈՒՍԻ յԱՐՈՒԹԻՒՆՆԸ

Երբ շաբաթ օրն անցաւ, Յիսուսին հետևող կանայքը—Մարիամ Մակլթաղինացին և ուրիշները, զանազան տեսակ անուշահոտ խնկեր պատրաստեցին, որ կիւրակէ օրը գան և Քրիստոսի մարմինն օծեն:

Նրանք որ եկան՝ դեռ արևը չէր ծագել: Կանայքը ճանապարհին ասում էին միմեանց. «Ով կգլորէ մեզ համար գերեզմանի բերնի մեծ քարը»: Բայց երբ մօտեցան, տեսան որ քարը դէն էր ձգած գերեզմանի բերանից: Կանանցից մինը վազեց աշակերտների մօտ իմաց տալու այս բանը, իսկ միւս երկուսը գերեզմանը մտան և տեսան, որ մի երիտասարդ նստած է աջ կողմում՝ սպիտակ շորերով: Կանայք վախեցան: Երիտասարդն ասաց նրանց. «Դուք որոնում էք խաչուած Յիսուսին: Նա յարութիւն առաւ, այստեղ չէ, ինչո՞ւ էք կենդանին մեռելների մէջ փնտռում: Գնացէք, ասացէք նրա աշակերտներին, որ Յիսուս իրանցից առաջ կգնայ Գալիլիա, դուք այնտեղ կը գտնէք նրան»:

ՇԱՐԱԿԱՆ յԱՐՈՒԹԵԱՆ

Յարեաւ Քրիստոս ի մնոելոց, ալէլուեա,
Նկայք ժողովուրդ, երգեցէք տեսուն, ալէլուեա:

Քրիստոս ի մեռելոց յարութիւն առաւ, ալէլուեա, եկէք ժողովուրդ, տիրոջ համար երգ ասացէք, ալէլուեա:

Յարուցելոյն ի մնոելոց, ալէլուեա,
Որ զաշխարհս լուսաւորեաց, ալէլուեա:

Ի մեռելոց յարութիւն առնողին, ալէլուեա,
աշխարհս լուսաւորողին, ալէլուեա:

Խաչի քո Քրիստոս երկրպագանեմք եւ
զսուրբ Թաղումդ քո մեծացուցանեմք, եւ
զսուրբ յարութիւնդ քո փառաւորեմք....

Փառք սուրբ խաչիդ, ալէլուեա,
Սրբոյ Թաղմանդ, ալէլուեա,
Սուրբ յարութեանդ ալէլուեա:

Քրիստոս յարեաւ ՚ի մնոելոց. մահուամբ
զմահ կոխեաց եւ յարութեամբն իւրով մեզ
կեանս պարգեւեաց, նմա փառք յաւիտեանս,
ամէն:

Քրիստոս ի մեռելոց յարութիւն առաւ, (իւր)
մահով յաղթեց մահուան, իսկ յարութիւնով մեզ

կեանք պարգևեց. նրան փառք լինի յաւիտեանս.
ամէն:

Փառք քեզ տէր Աստուած մեր:

Փառք քեզ, մեր տէր Աստուած:

Հայր մեր, որ յերկինս ես սուրբ եղիցի ա-
նուն քո, եկեացէ արքայութիւն քո, եղիցին
կամք քո որպէս յերկինս եւ յերկրի. զհաց մեր
հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր. եւ թո՛ղ մեզ
զպարտիս մեր, որպէս եւ մեր թողումք մերոց
պարտապանաց, եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փոր-
ձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ. զի քո է
արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաւի-
տեանս. ամէն:

Մեր Հայր, որ երկնքումն ես. քո անունը սուրբ
լինի. քո թագաւորութիւնը գայ. քո կամքը լինի
ինչպէս երկնքումը, նոյնպէս էլ երկրի վրայ. մեր
ամենօրեայ հացը տո՛ւր մեզ այսօր. մեր պարտքը
թո՛ղ մեզ, ինչպէս որ մենք էլ մեր պարտապանե-
րին ենք թողնում. մի՛ ձգիր մեզ փորձանքի մէջ,
այլ չարիցն ազատի՛ր որովհետեւ թագաւորութիւնը,
զօրութիւնը և փառքը քոնն է՝ յաւիտեանս. ամէն:

ԻՄ ԱՅԽԱՏԱՅԻՐՈՒԹԵԱՄԻ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

1. ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԿՐՕՆԻ, ուղեցոյց հայ
կրօնուսույցների համար. հին ուստի նիւ-
թի մշակութեանը 1 75
 2. ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԿՐՕՆԻ, ուղեցոյց հայ
կրօնուսույցների համար. նոր - ուստի
նիւթի մշակութեան ա. մասն. 1 —
 3. ՄԻՔԱՆԻ ԽՕՍՔ հայ կրօնուսույց-
ների — 10
 4. ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆ
ուստի — 40
 5. ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ նոր
ուստի — 40
 6. ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ ա. տարի. — 15
 7. ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ, բ. տարի. — 20
 8. ԴԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆԻ, գ. տարի. — 30
2. 3. 5. 6. 7. 8. գրքերից մեզ գիմողին
10-ից աւելի գնողին և կանխիկ վճարողին 20⁰/₀
դիջուհի կլինի:

Հասցեն — 1) Тифлисъ: Священнику Сааку
Саакишву կամ 2) Центральную книжную тор-
говлю.

2013

<< Ազգային գրադարան

NL0026523

